

sami nové partizanské oddiely a ozbrojené družiny a zaopatríte pre nich výstroj a výzbroj z vojenských skladov. Nečakajte, až vás Nemci odzbroja a zaradia do pracovných a trestných oddielov. Udríte proti nim sami a ničte všemožne nemeckú vojnovú mašinu.

Slovenskí štátni a verejní zamestnanci!

Bratislavská vláda chce Nemcom vydať Slovensko k úplnému vyrabovaniu a spustošeniu. Vaša národná povinnosť vám velí, aby ste sa proti tomu zo všetkých síl postavili. Nepočúvajte rozkazy Nemcov a bratislavskej vlády! Vykonávajte rozkazy a pokyny národných výborov! Pomáhajte slovenskému obyvateľstvu v jeho boji proti všetkým vojenským opatreniam Nemcov a zradcov! Všetkými prostriedkami podporujte slovenské národne-oslobodzovacie hnutie a hlavne partizanské oddiely.

Slovenskí robotníci, roľníci, živnostníci a príslušníci inteligencie!

Vystúpte smeľe v jednotnom národnom fronte za skoré oslobodenie Slovenska. Organizujte a podporujte všade partizanské oddiely a ozbrojené družiny! Tvorte v každej obci, v každom meste a v každom okrese národné výbory, ako jednotné vedúce orgány národného boja proti okupantom a zradcom. Štrajkami, sabotážou, diverznými a ozbrojenými akciami ochromte chod nemeckého vojnového aparátu na slovenskom území!

Roduverní Slováci, muži a ženy, bratia a sestry!

Uderila hodina posledného veľkého boja za oslobodenie našej drahej vlasti z jarma cudzích votrelcov a zapredancov. Slovenský ľud ukáže, že v tomto boji čestne obstoí po boku bratov Čechov a karpatských Ukrajincov. Slovenský ľud svojim bojom dokáže, že je hoden obetí, ktoré pre jeho oslobodenie prináša slávna Červená armáda.

Slováci, hor sa do boja!

Za slobodné, rovnoprávne Slovensko v slobodnom, demokratickom Československu.

Spojené oddiely slovenských partizánov

AÚD KSS Bratislava. Fond 8, inv. j. 29. Tišť. leták. — Též Historie a vojenství, čís. 3/1959, str. 429. Faksimile orig. dok.

[39]

1944, 23. srpen. Moskva. — Návrh směrnic moskevského vedení Komunistické strany Československa slovenskému vedení komunistické strany o úkolech národně osvobozenického hnutí na Slovensku.¹

¹ Původ a osudy tohoto cenného a závažného dokumentu, jehož fotokopie byla získána z archívu IML v Moskvě, nejsou známé a je možno se domýšlet pouze ze souvislostí a z rozboru dokumentu samotného. Jde nepochybně o materiál vypracovaný moskevským vedením KSČ, není však známo, pro jaký účel (nahore na první straně dokumentu je napsáno strojem „3 exempl.“). Datování je určeno podle údaje, který je zapsán na konci dokumentu.

Domníváme se, že dokument byl vypracován na (anebo po) jedné z prvních porad moskevského vedení KSS K. Šmidkem. Jak známo, byl K. Šmidke vyslán domácím ilegálním vedením KSS a ilegální Slovenskou národní radou do Moskvy, aby seznámil příslušné sovětské orgány a zahraniční vedení KSČ (pro ně přivezl obsáhlou zprávu V. ilegálního ÚV KSS ze 7. 7. 1944) s plány a stavem příprav na celonárodní povstání a dojednal s nimi součinnost Sovětské armády. Soudruh Šmidke informoval moskevské vedení KSČ velmi podrobně

O některých úkolech národně-osvobozenického hnutí
na Slovensku.

I.

Slovenské národně-osvobozenické hnutí (slovenská národní fronta) bojuje:

1. Za osvobození Slovenska z německé nadvlády, za svržení režimu bratislavských zrádců, za skončení bratrovražedné války proti Sovětskému svazu, vedené dnešním režimem po boku hitlerovského Německa.

2. Za osvobození a znovupřipojení území, odtrženého od Slovenska německou okupací v 1938 (Děvín, Petržalka), vídeňskou arbitráží z 1938 (Žitný ostrov, Košice) a maďarskou okupací po 14. březnu 1939 (východní Slovensko).

3. Za osvobození Československé republiky a její znovuvybudování jakožto demokratického státu tří rovnoprávných slovanských národů — Čechů, Slováků a Karpatských Ukrajinců. Definitivní řešení o postavení Slovenska v jednotném státě bude učiněno v bratrské dohodě s českým národem na podkladě zásady rovný s rovným a na podkladě přání samotného slovenského národa.

II.

Vycházejíc z toho,

a) že Slovensko proti vůli zdrcující většiny slovenského národa vede po boku hitlerovského Německa válku proti Sovětskému svazu a poskytuje Německu válečnou pomoc různého druhu;

b) že Slovensko až na úzké pásmo na západě není dosud okupováno německými vojsky, SS a Gestapem;

c) že nynější vláda bratislavských zrádců nemá v národě žádné podstatné opory a domácí reakce nedisponuje vlastními silami, aby mohla potlačit národně-osvobozenické hnutí;

d) že většina národa včetně armády a státního aparátu je proti další účasti Slovenska ve válce po boku hitlerovského Německa a proti nynějšímu režimu zrádců —

slovenská národní fronta žádá okamžité zastavení účasti Slovenska na válce po boku Německa, a zejména:

1. Návrat domů dvou slovenských divisí, nacházejících se v Rumunsku a v Itálii.

2. Zastavení německých vojenských transportů přes Slovensko.

3. Vyklizení německým vojskem okupovaných částí Slovenska a odstranění všech představitelů Německa ze slovenského území vůbec.

4. Zastavení vývozu potravin a surovin ze Slovenska do Německa, jakož i dodávek válečného materiálu pro Německo.

5. Návrat slovenských dělníků z Německa a zastavení dalšího dodávání pracovních sil pro Německo.

III.

V souvislosti se vzrůstajícím odporem slovenského národa proti další účasti Slovenska ve válce po boku Německa, jakož i v souvislosti s přiblížením se Rudé armády k východním

o práci ilegální KSS, o Slovenské národní radě a přípravách povstání, o stavu partyzánského hnutí a jeho místě v koncepci ozbrojeného boje, a o ostatních závažných otázkách protifašistického hnutí na Slovensku.

Šmidke odlétal do Sovětského svazu spolu s pplk. J. Ferjenčíkem 4. 8. 1944 na letadle, které dal k dispozici Čatloš (pilot Lisický měl původně vézt do SSSR Čatlošovo memorandum sovětskému vojenskému velení), aniž ovšem přesně věděl, kdo do SSSR poletí. Delegace přibyla do Moskvy 6. srpna. K první schůzce Šmidkeho s vedením KSC došlo bezpochyby až po 20. srpnu 1944. (Srv. projev Šmidkeho na slavnostním zasedání SNR 5. 9. 1944 — archív SNR, dále AÚD KSS Bratislava, f. 6, a. j. 148 a 148/I; též *Před soudem národa*, II, str. 104.)

Z dokumentu je zřejmé, že moskevské vedení KSC v zásadě akceptovalo plán povstání připravovaného domácími vedením strany od začátku r. 1944, a že tedy v tom směru nebylo rozporu mezi vedením strany doma a v zahraničí.

zajistilo slovenské území jakožto bojiště. Slovenská národní fronta považuje proto za svůj hlavní úkol v nynější etapě boje urychleně provádět nutná politická, organizační a vojenská opatření s tím cílem,

hranicím Slovenska, může se Německo pokusit o náhlou okupaci celého Slovenska, aby si

1. aby v případě pokusu Němců o okupaci Slovenska — ať už tento pokus bude učiněn se souhlasem nebo proti vůli dnešní bratislavské vlády — slovenský národ vystoupil proti okupaci všemi prostředky, včetně branného odporu slovenské armády. Bezprostředním úkolem v takovém případě je osvoboditi a udržeti brannými silami pokud možno co největší část slovenského území, organisovati na tomto svobodném území prozatímní národní moc (Slovenská Národní Rada), vésti na území dočasně obsazeném proti okupantům partyzánskou válku až do úplného osvobození Slovenska s pomocí Rudé armády;

2. aby v případě vstoupení Rudé armády na slovenské území mohla býti Rudé armádě v dohodě s ní otevřena cesta, provedeno národní povstání, svržena bratislavská vláda zrádců, zřízena prozatímní vládní moc v podobě Slovenské Národní Rady, za pomoci Rudé armády vyhnání Němci a Maďaři z okupovaných částí Slovenska a zajištěna účast slovenských sil při osvobozování ostatního území Československa (Karpatská Ukrajina, české země).

IV.

K zajištění úspěchu jest zejména zapotřebí:

1. Stupňovat úsilí o získání všech částí slovenské armády pro ozbrojené vystoupení, učinit přípravy pro izolaci a zneškodnění agentů nepřítele a nespolehlivých důstojníků v armádě, podporovat prováděnou nyní mobilisaci s tím, aby v armádě byl zvětšen počet národních bojovníků, odhodlaných k vystoupení na výzvu Slovenské Národní Rady.

2. Rozšiřovat a zhušťovat síť Národních výborů se zvláštním zřetelem na politicky a strategicky důležitá města a okresy. Na závodech organisovat jednotné dělnické závodní výbory, které povedou dělnictvo do národně-osvobozeneckých akcí v těsné dohodě s národními výbory.

3. Urychleně pokračovat v organisaci a vyzbrojování partyzánských oddílů a ozbrojených skupin s tím, aby v případě ozbrojeného vystoupení měl každý Národní výbor k dispozici ozbrojenou sílu, schopnou zlomit odpor nepřátelských živlů v místním a okresním měřítku a udržovat na osvobozeném území veřejnou bezpečnost (Národní milice).

V.

1. Vedoucím orgánem slovenského národně-osvobozeneckého boje a jediným oprávněným představitelem slovenského národa doma je Slovenská Národní rada a po osvobození Slovenska celoslovenský sjezd Národních výborů.

2. Při osvobození Slovenska z německé a maďarské nadvlády a po svržení dnešní bratislavské vlády, převezme Slovenská Národní Rada v dohodě s vládním delegátem veškerou veřejnou správu na celém území Slovenska, při čemž

a) provede v době co nejkratší demokratickou cestou volby do místních, okresních a župních Národních výborů, opíraje se při tom na stávající Národní výbory;

b) svolá celoslovenský sjezd Národních výborů, kterému Slovenská Národní Rada složí účty ze své dosavadní činnosti, jakož i své plné moci.

3. Celoslovenský sjezd Národních výborů projeví vůli a přání slovenského národa o příštím postavení Slovenska v rámci Československa, zvolí novou Slovenskou Národní Radu a pověří ji dalším prozatímním vedením veřejné správy na území Slovenska v dohodě s československou vládou, resp. s vládním delegátem na osvobozeném území.

4. Dosavadní slovenská armáda, doplněná novými mobilisovanými kontingenty, stane se po osvobození Slovenska součástí nové československé armády. Slovenská národní fronta

vyslovuje požadavek, aby při jmenování vrchního velitele, resp. zástupce velitele čsl. armády, operující na území Slovenska, bylo dbáno návrhu Slovenské Národní Rady.²

AÚD KSC Praha. Mikrofilm C 4, list 720—723. Fotokopie.

[40]

1944, 28. srpen. Londýn. — Usnesení konference funkcionářů sociálně demokratického hnutí v zahraničí s protestem proti úmyslu Šrámkovy vlády odvolat Zd. Fierlingera z funkce velvyslance v SSSR. Rezoluce žádá demisi této vlády ještě před návratem do osvobozené republiky, aby mohla být vytvořena vláda nová, odpovídající svým programem i složením vůli lidu.

1. Konference funkcionářů sociálně demokratického hnutí v zahraničí s rozhořčením vzala na vědomí zprávu, že československá vláda se dne 28. VII. 1944 jednomyslně usnesla, aby velvyslanec s. Zdeněk Fierlinger byl odvolán ze svého místa v Moskvě. Toto usnesení odmítáme jako lehkomyšlné a zájmy československého státu poškozující. Současně je považujeme za útok na národní jednotu a celistvost lidového hnutí doma.¹

² Na témž místě, kde směrnice „O některých úkolech národně-osvobozenického hnutí na Slovensku“, byl uložen další dokument označený jako „Některá praktická opatření pro organizaci spojení se Slovenskem“. Také tento dokument, který níže uvádíme v plném znění, je označen jako přísně důvěrný a v záhlaví je rovněž poznámka „3 exempl.“. Dokument je psán na témž psacím stroji jako směrnice a stejně datován — 23. 8. 1944. Zní takto:

„1. Slovenské vedení zajistí pravidelné radio-spojení s ústředím KSČ v Moskvě, pomocí něhož bude pravidelně posílat informace o situaci a postupu strany na Slovensku.

2. Slovenské vedení využije svého spojení k tomu, aby vysilačka „Za Slovenskou svobodu“ se stala tlumočnickem Slovenské Národní rady. K tomu účelu budou redakci posílány pravidelné informace, návrhy, dokumenty Slov. Nár. Rady a pod. Slovenské vedení zjistí slyšitelnost jednotlivých vysílání „Za Slovenskou svobodu“, aby na základě zjištěných údajů mohla být učiněna příslušná technická opatření.

3. Poslaným partyzánským oddílům bude námi dán pokyn, aby navázaly spojení se stranou a nár. výbory na Slovensku a svůj postup podle jejich pokynů zařizovaly. Slovenské vedení a národní výbory prokáží těmto partyzánským oddílům veškerou potřebnou pomoc.

4. Slovenské vedení a národní výbory pomohou těm partyzánským oddílům, které přes Slovensko budou posílány do českých zemí a na Karpatskou Ukrajinu. Pomohou jim při organizaci základů na slovensko-moravském a slovensko-karpatoukrajinském pomezí. Pomohou k tomu, aby prověření čeští emigranti pobývající na Slovensku mohli být použiti pro práci a partyzánské hnutí v českých zemích.

5. Slovenské vedení vydělí několik soudruhů pro organizování spojení s českými zeměmi a vybaví je všemi potřebnými prostředky.

6. Vedení KSČ se postará o brzké vydání „krátkého kursu dějin VKP/b“ v slovenském jazyku, jakož i některých jiných publikací. Časopis „Čsl. listy“ bude pravidelně dopravován na Slovensko v počtu několika set exemplářů každého čísla.

7. ÚV KSČ pošle v nejbližší době svého představitele na Slovensko. Jeho úkolem bude spolupracovat se slovenským vedením a být jemu nápomocen a za pomoci slovenského vedení navázat spojení se stranou v českých zemích. Slovenské vedení se postará o jeho přijetí a zajištění a poskytne mu všestrannou pomoc k provedení jeho úkolu.“ (AÚD KSC Praha, mikrofilm C 4, list 724—725.)

¹ Na základě zprávy z Moskvy, pocházející patrně od čs. vojenské mise, obvinila Šrámkova vláda Fierlingera v souvislosti s vysazováním partyzánů na Slovensku, že pomáhá dopravovat na Slovensko komunistické emisary, a to snad dokonce s nějakými tajnými „protistátními“ plány. Proto se jednomyslně usnesla, aby bylo prezidentovi doporučeno odvolat Fierlingera z funkce velvyslance.

Když se o tom dověděli představitelé KSČ a levicovní sociální demokraté, zakročili Valo a Laušman jménem levicového bloku velmi důrazně u vlády i u presidenta, který jim prohlásil, že k odvolání Fierlingera souhlas nedá. (Zd. Fierlinger, Ve službách CSR, II. díl, str. 324.)

Své skutečné stanovisko k otázce odvolání Zd. Fierlingera vyjádřil však dr. Beneš 1. července 1944 v rozhluvě s dr. H. Ripkou. V záznamu o tomto rozhovoru kromě jiného čteme: „Ve věci odvolání Fierlingera prezident stojí na tom stanovisku: na jedné straně nechce desautovat vládu, když se usnesla na jeho odvolání a souhlasí s tím, že se Fierlinger skutečně nechoval tak, jak se má chovat vyslanec.

... na druhé straně prezident by nechtěl odvolat Fierlingera v této době, mohly by z toho vzniknout vážné mrzutosti se Sověty, ale i velmi těžké komplikace vnitropolitické. Proto odpovídá vládě tak, že s odvoláním souhlasí, ale že bude provedeno později ve vhodné době. Prakticky prezident myslí, že to bude na konci války... President se domnívá, že Fierlinger půjde do vnitřní politiky tak, jak mu to říkal při prezidentově návštěvě v Moskvě.“ (AÚV KSČ Praha.)